

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»**

ОСВІТНЬО - ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Науки про Землю»

Першого рівня вищої освіти

за спеціальністю 103 Науки про Землю

галузі знань 10 Природничі науки

Кваліфікація: Географ, гідрометеоспостерігач

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради ___ /Цепенда І.Є./

(протокол 6 від "26" червня 2019 р.)

Освітня програма вводиться в дію з 01.09.2019 р.

Ректор _____ /Цепенда І.Є./

(наказ № _ від " ___ " _____ 2019 р.)

Івано-Франківськ 2019 р.

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійну програму «Науки про Землю» першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю розроблено відповідно до:

- частини шостої статті 10, підпункту 16 частини першої статті 13 Закону України «Про вищу освіту»;
- Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630;
- з урахуванням «Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти», затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 року № 600 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2017 року №1648).

До освітньої програми були внесені корективи відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 103 «Науки про Землю» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти від 24.05.2019 №730 та пропозицій стейкхолдерів.

Освітня програма розроблена робочою групою у складі:

1. Сав'юк Мирослав Іванович, кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент кафедри географії та природознавства.
2. Климичин Іван Антонович, доктор фізико-математичних наук, професор, Академік АН ВШ України, професор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
3. Фоменко Наталія Володимирівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та природознавства.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. В.В.Фригович, начальник Івано-Франківського обласного центру гідрометеорології
2. А.Д.Пліхтяк, начальник управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації
3. Р.Й.Михайлюк, начальник Дністровського басейнового управління водних ресурсів.

1. Профіль освітньої програми зі спеціальності 103 Науки про Землю

1 – Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», факультет природничих наук, кафедра географії і природознавства
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Програма відповідає першому (бакалаврському) ступеню вищої освіти, сьомому кваліфікаційному рівню на Національній рамковій кваліфікації і шостому рівню європейської кваліфікаційної метарамки EQF LLL. Кваліфікація: географ, гідрометеоспостерігач
Офіційна назва освітньої програми	Науки про Землю
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС
Наявність акредитації	
Цикл/рівень	перший цикл FQ-ЕНЕА, 7 рівень НРК та 6 рівень EQF-LLL
Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти. Умови вступу визначаються «Правилами прийому до Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»».
Мова(и) викладання	Українська мова викладання
Термін дії освітньої програми	3 роки 10 місяців
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://nmv.pnu.edu.ua/
2 – Мета освітньої програми	
Надати освіту в галузі наук про Землю, географії, гідрології та метеорології із широким доступом до працевлаштування, підготувати студентів з узагальненим об'єктом діяльності явищ в атмосфері, гідросфері та їх взаємодією з підстильною поверхнею та можливістю для подальшого навчання.	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)	10 Природничі науки 103 Науки про Землю
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна Програма ґрунтується на загальновідомих наукових результатах із врахуванням сьогоденного стану географії, орієнтує на актуальні гідрологічні, метеорологічні спеціалізації, в рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра: гідрометеоролога (фахівець з метеорології, гідрології, асистент фахівця з гідрометеорології, кліматолог, метеоролог, технік (природознавчі науки).
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Загальна освіта в галузі наук про Землю, питань гідрометеорології.
Особливості програми	Міждисциплінарна та багатопрофільна підготовка фахівців наук про Землю. Виконання програми дозволяє студентів: сформувати професійні компетентності гідрометеоролога – фахівця з використанням

	водних і кліматичних ресурсів; опанувати теоретичні основи гідрології, гідрофізики, гідрохімії, метеорології та кліматології, водно-ресурсного менеджменту; основ картографії та топографії, геоекології. Здобути уміння і навички організації досліджень у галузі гідрометеорології, планування розміщення продуктивних сил, організації роботи гідрологічних, метеорологічних постів і станцій, метеомайданчиків.
4 – Придатність випускників працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Фахівець здатний виконувати зазначену професійну роботу (за ДК 003:2010): <ul style="list-style-type: none"> – 1411 Менеджер (управитель) з використання водних ресурсів – 2112.1 Молодший науковий співробітник (метеорологія) – 2112.2 Агromетеоролог – 2112.2 Аеролог – 2112.2 Кліматолог – 2112.2 Метеоролог – 2114.1 Молодший науковий співробітник (гідрологія) – 2114.1 Науковий співробітник (гідрологія) – 2114.1 Науковий співробітник-консультант (гідрологія) – 3212 Інспектор з використання водних ресурсів
Подальше навчання	Навчання за програмами: другого циклу FQ-EHEA та 8 рівня НРК, 7 рівня EQF-LLL
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Форми організації та технології навчання включають: <ul style="list-style-type: none"> - організаційні форми: колективне та інтегративне навчання тощо; - технології навчання: пасивні (пояснювально-ілюстративні); активні (проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні саморозвиваючі, позиційне та контекстне навчання, технологія співпраці) тощо.
Оцінювання	Форми та методи оцінювання результатів навчання включають такі види контролю: поточний, тематичний, періодичний, підсумковий, самоконтроль. Система методів оцінювання складається із двох видів контролю: поточного та підсумкового. Поточний контроль включає: <ul style="list-style-type: none"> - тестування - така форма контролю дозволяє перевірити підготовку студентів до кожного заняття; проводиться регулярно на вибірковій основі; - творчі завдання - проводиться з метою формування вмінь і навичок у студентів практичного спрямування, формування сучасного наукового мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення; - самостійна робота - така форма контролю дозволяє виявити вміння чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно; - індивідуальна науково-дослідна робота студентів (презентації дослідно-проектних робіт, звіти про розробку наукових проектів, звіти про практику, контрольні роботи, курсові роботи) - проводиться впродовж семестру з метою отримання практичних навичок та умінь щодо використання та опрацювання наукових джерел, написання статей, тез, оформлення звітів, розробка презентаційного матеріалу, використання теоретичних та емпіричних методів дослідження. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту/ заліку (за сумою накопичених протягом вивчення дисципліни балів), який ⁵

	спрямований на перевірку знань студентів.
6 - Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>К01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>К03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>К04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>К05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>К06. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>К07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>К08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>К09. Здатність працювати в команді.</p> <p>К10. Навички забезпечення безпеки життєдіяльності.</p> <p>К11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.</p> <p>К12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>К13. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.</p> <p>К14. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.</p> <p>К15. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>К16. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.</p> <p>К17. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.</p> <p>К18. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.</p> <p>К19. Здатність проводити моніторинг природних процесів.</p> <p>К20. Здатність самостійно досліджувати природні матеріали (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.</p> <p>К21. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.</p> <p>К22. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і</p>

	реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.
7 - Програмні результати навчання	
	<p>ПР01. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.</p> <p>ПР02. Використовувати усно і письмово професійну українську мову.</p> <p>ПР03. Спілкуватися іноземною мовою за фахом.</p> <p>ПР04. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.</p> <p>ПР05. Вміти проводити польові та лабораторні дослідження.</p> <p>ПР06. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.</p> <p>ПР07. Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер.</p> <p>ПР08. Обґрунтовувати вибір та використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та антропогенних систем і об'єктів.</p> <p>ПР09. Вміти виконувати дослідження геосфер за допомогою кількісних методів аналізу.</p> <p>ПР10. Аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.</p> <p>ПР11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень.</p> <p>ПР12. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в науках про Землю відповідно до спеціалізації.</p> <p>ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.</p> <p>ПР14. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій в галузі наук про Землю.</p> <p>ПР15. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Кадрове забезпечення освітньої програми здійснюють професорсько-викладацькі колективи кафедр географії та природознавства; української мови; політології; філософії, соціології та релігієзнавства; іноземних мов; математики та інформатики та методики навчання; агрохімії і ґрунтознавства; історії України; безпеки життєдіяльності; хімії середовища та хімічної освіти; матеріалознавства і новітніх технологій; фізики і методики викладання.
Матеріально-технічне забезпечення	Освітній процес у повному обсязі забезпечений навчальною, методичною та науковою літературою. ОП забезпечено такими матеріально-технічними та інформаційними ресурсами: Наукова бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (включаючи електронну бібліотеку); читальний зал у навчальному корпусі факультету природничих наук; власна бібліотека кафедри географії та природознавства; 4 мультимедійних аудиторії; 3 спеціалізованих кабінети географії; дві спеціалізовані фізичні аудиторії, дві комп'ютерні лабораторії.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Освітній процес у повному обсязі забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях завдяки фондам Наукової бібліотеки, діяльності редакційно-видавничого відділу «Плай» та вебресурсам

	<p>університету. Інформаційні ресурси бібліотеки формуються відповідно до предметної сфери освітньо-професійної програми та сучасних наукових тенденцій у галузі наук про Землю. Доступ до бібліотечних баз надається у внутрішній мережі університету. В університеті створено умови для доступу до Інтернету, в корпусах університету працює Wi-Fi мережа. Навчально-методичне забезпечення: інформаційний пакет ЄКТС, навчальний план, силабуси усіх навчальних дисциплін, інформаційні ресурси в Інтернеті; навчальні матеріали з кожної дисципліни навчального плану, програми практичної підготовки, робочі програми практик, методичні матеріали для проведення атестації здобувачів.</p>
9 - Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	<p>При підготовці здобувачів вищої освіти їх академічна мобільність реалізуються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №579 (від 12.08.2015) «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність».</p> <p>Ключовими аспектами положення є надання права на участь у програмах академічної мобільності усім учасникам освітнього процесу; чітке визначення видів та форм академічної мобільності; закріплення принципу перезарахування отриманих кредитів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), зокрема шляхом порівняння змісту навчальних програм, а не назв курсів; збереження місця навчання та стипендії для студентів, котрі беруть участь у програмах академічної мобільності. В університеті діє:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Положення «Про порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» затверджене Вченою радою університету (протокол №3 від 31.03.2015 р.), введено в дію наказом ректора № 191 від 01.04. 2015 року; - Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Наказ №1 від 03.01.2017р.)
Міжнародна кредитна мобільність	<p>Міжнародна кредитна мобільність в університеті здійснюється відповідно до Програми Європейського Союзу Еразмус+, «PROM – Міжнародні стипендії для аспірантів та викладачів» (реалізується відділом міжнародних зв'язків та Департаментом міжнародних проектів (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawla II). Для учасників освітнього процесу проводяться інформаційні дні, де можна отримати детальну інформацію щодо можливостей цих програм для студентів та молоді, проектів з міжнародної кредитної мобільності, з розвитку творчого потенціалу. Крім того, студенти спеціальності 103 Науки про Землю мають можливість здійснювати навчання у вигляді семестрового обміну у Поморській академії в Слупську (республіка Польща) та отримати другий диплом безкоштовно навчаючись у магістратурі на підставі укладеної двосторонньої угоди. https://ic.pnu.edu.ua/</p>
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	

Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компетентностями освітньої програми подається в додатку А.

2. Перелік компонент освітньої програми та їх логічна послідовність

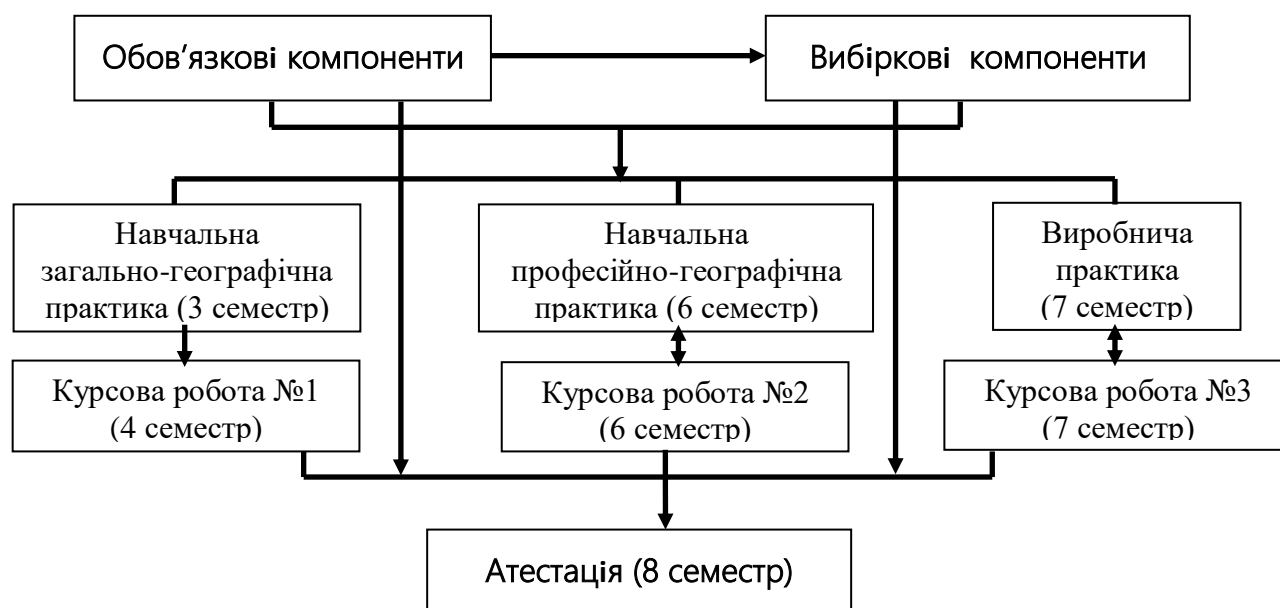
2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
O1	Історія України	3	1
O2	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	3
O3	Історія української культури	3	4
O4	Філософія	3	5
O5	Фізична культура		1-4
O6	Геологія	6	1
O7	Основи метеорології	3	1
O8	Картографія з основами топографії	6	2
O9	Загальна гідрологія з основами океанології	3	2
O10	Фізика з основами геофізики	3	1
O11	Хімія з основами геохімії	3	2
O12	Біогеографія	6	5
O13	Загальне землезнавство	6	1
O14	Фізична географія Українських Карпат	6	3
O15	Вступ до фаху	3	3
O16	Ландшафтознавство	6	4
O17	Геофізика і геохімія ландшафтів	12	5,6
O18	Методи гідрометеорологічних вимірювань	6	4
O19	Іноземна мова (англійська)	9	2,3
O20	Іноземна мова (І)	6	1
O21	Вища математика з основами математичної статистики	3	1
O22	Суспільна географія України і світу	12	6,7
O23	Інформатика та географічні інформаційні системи і технології	3	4
O24	Водне господарство України	6	2
O25	Виробнича практика	12	8
O26	Навчальна загально-географічна практика	3	3
O27	Навчальна професійно-географічна практика	3	6
O28	Курсова робота	9	4,6,7
O29	Атестація	3	8
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		150	
Вибіркові дисципліни			
V1	Політологія (за вибором ВНЗ)	3	7
V2	Безпека життєдіяльності та цивільний захист (за вибором ВНЗ)	3	2
V3	Фізична географія України (за вибором ВНЗ)	3	6
V4	Географія природоохоронних територій (за вибором ВНЗ)		
V5	Екологія	3	6
V6	Економіка		
V7	Маркетинг		
V8	Менеджмент		
V9	Клімати Земної кулі	3	2
V10	Кліматологія		
V11	Палеогеографія	3	3
V12	Історична геологія		
V13	Фізична гідрологія	3	7
V14	Географія природних ресурсів		
V15	Фізична географія материків і океанів		

V16	Фізична географія світу		
V17	Соціально-економічна географія України		
V18	Економіка гідрометеорологічного забезпечення господарства України	6	7
V19	Географія населення		
V20	Основи агрометеорології	3	2
V21	Геоморфологія		
V22	Геологія четвертинних відкладів	3	4
V23	Політична географія		
V24	Гідрологія гірських областей	3	8
V25	Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства		
V26	Ґрунтознавство з основами геології	3	5
V27	Сталий розвиток регіону		
V28	Водний кадастр		
V29	Астрономія	3	3
V30	Географія виробничої сфери і транспорту		
V31	Гідрологія підземних вод	6	5
V32	Географічні задачі та методика їх розв'язування		
V33	Статистичні методи в географії	3	3
V34	Правові питання використання вод		
V35	Географічне краєзнавство		
V36	Основи планетології	6	6
V37	Ландшафтна гідрологія		
V38	Географія сфери обслуговування	6	5
V39	Гідрологія озер і водосховищ		
V40	Методи обробки і аналізу гідрометеорологічної інформації	6	8
V41	Фізика атмосфери		
V42	Водно-ресурсний менеджмент		
V43	Рекреаційні ландшафти	6	8
V44	Атрактивність географічного середовища		
V45	Урбогідроекологія	6	7
V46	Основи організації наукових досліджень в географії		
V47	Інтерактивні технології географічної освіти	3	7
Загальний обсяг вибірових компонент:		90	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240	

Матриця зв'язків між навчальними дисциплінами та компетентностями подається у додатку Б.

2.2. Структурно-логічна схема ОП

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньої програми спеціальності № 103 Науки про Землю проводиться у формі захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня бакалавра із присвоєнням кваліфікації: географ, гідрометеоспостерігач. Атестація здійснюється відкрито і публічно.

**Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН)
відповідними компетентностями освітньої програми**

Програмні результати навчання	Компетентності																						
	Інтегрована компетентність	Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності									
		K01	K02	K03	K04	K05	K06	K07	K08	K09	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
ПР01			+	+				+						+									
ПР02					+																		
ПР03						+																	
ПР04	+						+							+									
ПР05	+			+											+								
ПР06																						+	
ПР07	+							+						+									
ПР08															+	+	+	+		+			
ПР09																+				+			
ПР10	+																		+	+		+	
ПР11																	+	+	+				
ПР12	+			+														+					
ПР13											+	+									+		
ПР14	+		+						+	+									+				
ПР15			+						+	+								+					

